

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Henrici Canisi[i] Noviomagi, Belgæ, Jn Academia
Ingolstadiensi SS. Canonum Profess. Ordinarii & Primarii,
Opera Quæ De Ivre Canonico Reliqvit**

Canisius, Heinrich

Coloniae Agrippinae, 1662

In Cap. Relatum 11.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62169](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62169)

videl. peccatum esse, defuncti voluntatem non exequi, etiam in foro civili, *can. Ultima voluntas* xlii. q. 2. l. 1. *C. De sacros. Eccles.* At verò in terris Imperii, si ad testamenti confectionem adhibeantur duo testes, unà cum Parocho, constaret de testatoris voluntate, non minus quàm si in ditione Ecclesie Rom. testamentum factum fuisset. Verùm non videt Butrius voluntatem testatoris, quæ jure destituta est, non appellari posse voluntatem, *c. Quæ contra jus* 64. *De R. I. in e.* quia testamentum voluntatis nostræ iusta sententia est, id est legitima, prout sup. ad Rubr. explicavimus. Deinde jus civile ideo non vult testamentum minus solemne executioni mandari, quòd præsumat subesse falsitatem in testamento, *d. l. fin. C. De fideicom.* Non igitur peccatum est, si propter falsi

suspicionem testamento minus solemnè non pareatur ex auctoritate juris, *l. iustè possidet* 11. *D. De acquir. vel amit. poss.* Illud verò singulariter receptum est in herede, ut, si is extra testamentum à defuncto, nullis etiam testibus præsentibus, fideicommissio universali vel etiam particulari gravatus sit, nihilominus valeat hæc ultima voluntas; atque hac specie teneatur heres ad restitutionem hereditatis sive fideicommissi particularis; aut, si negavit fideicommissio se gravatum esse, cogi possit ad subeundum juramentum, *juxta text. in d. l. fin. & §. fin. Inst. De fideicom. hered.* Verùm hoc fit extra testamentum, cum nulla suspicionis falsæ causa subest, sed res tota ab heredis fide pendet.

In Cap. Relatum 11.

SUMMARIA.

1. 4. In testamento ad pias causas duo testes sufficient.
2. Testamentum ad piam causam quando conditum dicitur.
3. Muri civitatis an & referendū in pias causas?
5. Decisio text. hujus an obtineat in ditionibus Imperii.

TEXTUS hujus Cap. in eo distat à superiori, quòd hic de testamento ad pias causas agatur, in superiori verò ad profanas causas. Idque aperte inde colligitur, quòd in testamento ad pias causas sufficient duo testes, per hunc text. in altero verò præter duos testes etiam Parochi præsentia requiritur, uti constat ex *c. Ciam esses* sup. eod. Itaque sententia hujus Cap. est, quòd ultima voluntas pietatis causâ facta coram duobus aut tribus testibus valeat, non obstante juris civilis dispositione de septem vel quinque testibus adhibendis.

2 Dicitur autem testamentum ad piam causam conditum, in quo aliquid relictum est pro salute animæ suæ, puta pauperibus, hospitalibus, captivis, aliisque miserabilibus personis, item Ecclesiis, Monasteriis, aut similibus, *l. Nulli* 28. *in pr. Et l. Si quis ad declinandam* 49. *in pr. C. De Episc. & Cler. & §. Et hæc quidem, in verbis, & ipsorum quoque animæ, Novel. 115. Vt cum de appellat. cognosc. & §. 2. sup. De consuet. latè Tiraq. in tract. de privil. pia*

*causa in prefat. & Et quamvis Balp. ad Auth. Similiter C. Ad L. Falcid. referat inter pias causas, si quid pro restauratione murorum civitatis relictum sit, mihi tamen probabile non videtur, eò quòd muri civitatis non pietatis, sed custodiæ causâ constructantur, etiam si alioquin sancti appellentur à Jurisconsulto Martiano in l. Sanctum 8. §. fin. D. De divis. rer. & à Justiniano in §. Sancta. Inst. De ver. divis. Sed id accidit, quòd sanctione legum pœna in eos statuta sit, qui in muros civitatis deliquerunt, *d. §. Sancto.**

Et licet hoc textu S. Pont. eandem rationem 4 adferat, quòd scilicet in ore duorum, vel trium testimonium stet omne verbum; ac proinde testamentum in piam causam conditum coram duobus aut tribus testibus sustineri debeat: tamen animadvertendum est, aliud hic prætereà à S. Pont. spectari, videl. piam causam, quæ ob suam favorem duorum aut trium testimonio contenta est, uti liquet ex verbis ipsius textus, dum inquit, *cum aliqua causa talis etc.* Nam si eam rationem promiscuè sive in omni causâ sequeremur, frustra in proximo *c. Cum esses* 10. adjectus fuisset Parochus, sicut & ibid. à me declaratum fuit.

Cæterum illud controversum est, An decisio 5 hujus textus nostri etiam obtineat in ditionibus Imperii? Puta, si quis in piam causam coram duobus dumtaxat testibus extra ditiones Romani Pont. testatus sit, an eadem ratione valeat hoc testamentum? Nam, quoad subiectos temporaliter Rom. Ecclesie, extra omnem controversiam est, quis

quin ad hos pertineat hujus capituli decisio, quem admodum indicat & inscriptio ejusdem c. nost. ad iudices ad Velleiren qui subsunt S. Pontifici, teste Bucrio hic num. 2. Etenim sunt qui existimant pertinere etiam ad ditiones Imperii. Jul. Clar. in §. Testamentum qu. 6. Panorm. & Covarr. hic & Tiraq. d. tract. priv. 1. Ubi & hanc sententiam communiter receptam testatur: quæ & his argumentis confirmatur. Primum, ex l. i. C. De sacros. Eccles. quæ unicuique permittitur libera testandi facultas, & instituendi consilium. At verò per hanc libertatem censetur remissa solemnitas testamentaria; quo argumento usus est Bart. add. l. i. num. 73. cum seq. Alterum est, quòd juris Canonici sit disponere de pia causa, non verò juris civilis, per text. n. in c. Ecclesia S. Maria 10. sup. De constitut. Tertium est, quòd testamentum coram duobus testibus conditum à parte inter liberos valeat, l. Hac consultiissima 21. §. ex imperfecto C. De testam. ergò multò magis testamentum in piam causam confectum propter salutem animæ, l. Sanctimus 21. C. De sacros. Eccles. Verum his non obstantibus verius videtur, testamentum ad piarum causarum conditum coram duobus testibus quoad Imperii ditiones non subsistere, per text. in l. Generalis 13. in verbis, quòd tamen alia omni juris ratione munitum, C. d. t. in l. Si quando 35. in pr. C. De inof. testam. Atque hanc sententiam communi Dd. calculo comprobata esse testatur Jason ad d. l. i. nu. 22. ejusque ratio facile colligitur ex his, quæ sup. ad c. proximum diximus. Neque enim S. Pont. censetur ditionibus Imperii legem voluisse præscribere circa testamenta ordinanda, c. Per venerabilem 13. inf. Qui filii sint legit. & c. Novit 13. sup. De iud.

Quod verò ad argumenta contraria attinet, facilis responsio est: nam quoad primum de libertate testandi, non exonerat testatorem à solemnitate juris, sed tantum indulget, ut, cui velit, hereditatem suam possit relinquere, sed solemniter; id enim aperte constat ex d. l. Si quando 35. in pr. Si quando, inquit textus, talis concessio Imperialis processerit, per quam libera testamenti factio conceditur, nihil aliud videri Principem concedere, nisi ut habeat legitimam, & consuetam testandi factionem. Tum & ratio d. l. i. C. De sacros. Eccles. satis evincit, dum ait, nihil magis hominibus deberi, quam ut supremæ voluntatis liber sit stylus. Quæ certè ratio generalis est ad omnia testamenta, tam in profanam, quam in piam causam condita. In testamento autem profano licet

liber ejus sit stylus, nemo tamen justè affirmaverit, solemnitates in eo adhibendas non esse.

Ad secundum argumentum respondetur, quòd textus in d. c. Ecclesia S. Maria 16. loquatur de rebus Ecclesiæ acquisitis, quarum dispositio non ad secularis, sed ad præfectos Ecclesiæ spectat: ac res in non solemniter & ritè confecto testamento relicta Ecclesiæ non sunt, & ne quidem ei debentur, utpote cum testamentum nullum sit, l. Si non specialis 12. C. De testam. junctis legibus antea pro hac sententia allatis.

Tertium quoque argumentum nihil officit; nam tamen si inter liberos testamentum minus solemnè admittatur: non tamen id pertrahendum est ad piam causam, cum in liberis alia ratio subsit, eò quòd ipsi naturali quòdam ratione & æquitate hereditas parentum debeatur, l. fin. impr. D. De bono damnat. l. Scripso 7. §. un. D. Vnde liberi; ac proinde lex in ejusmodi testamento falsitatem non tam facile præsumit. Nisi fortè persona extranea admixta esset: nam eo casu eadem persona tamquam falsè descripta rejicitur, d. l. 21. §. ex imperfecto C. De testam. Et quòd dicitur, pietati magis favendum esse, quam liberis, id non obtinet in successione hereditaria, sicuti constat ex celebri textu in can. fin. xv. i. quæst. 4.

Neque aliquid momenti habet, quòd inquit Bartol. in Repetit. d. l. i. C. De sacros. Eccles. n. 81. quòd relicta in piam causam spiritualia respiciant, videlicet remissionem peccatorum; ergò saltem hac ex parte decisio hujus cap. nostri prævalere debet dispositioni juris civilis, argum. c. fin. De sepult. Etenim hæc ratio rectè concluderet, nisi juris civilis præsumptio obsteret: nam cum jus civile falsum præsumat in testamento minus solemnè, l. fin. vers. lex etenim C. De fideicom. non admittit in foro suo ejusmodi testamentum, l. 3. & d. l. Si unus 12. C. De testam. E contra verò jus Canonicum, quòd mitiorem partem sequi solet, cum hanc juris civilis præsumptionem non sequatur, rectè ejus dispositio in ditionibus Ecclesiæ Romanæ observatur & retinetur. Non negaverim tamen, hanc quaestionem ambiguam esse, & contrariam sententiam non minus defendi posse, propter rationem, quam jam ex Bartolo adduximus, quòd scilicet ea, quæ animæ salutem concernunt, pertineant ad sacros Canones; quamvis altera opinio firmioribus rationibus nitatur. Videantur fusiùs tradita à Covarr. hic & Tiraq. De privi. pia causa.